

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas utca 78. sz. alatt gr. BÁNYFI-ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délel. Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek. A „nyilvántartási” cikkek sora után 20 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Földhitelintézet. IV.

△ Egy nagy sajtóhiba történt II-dik cikkemben. Azt írák, hogy jelenleg a gazda Erdély különböző vidékeit átlagosan tekintve, ha leszámítjuk a fuvarbért és vámokat, egy 16 kupás erdélyi véka tisztabúzából 1 frt 10 kr-nál, a kétszeresből 80 krajczárnál, és a törökibúzából 50 kr-nál többet nem kap. Egy egész sor vétségből kimaradt, s úgy nyomult ki, hogy egy véka tisztabúzából nem kap többet 50 kr-nál. De vigyázzunk, a hogy gazdasági termékeink ára indulni kezd, a sajtóhiba nem sok idő múlva valósággá lesz.

Volt ez olcsó ár fiatalokoromban, ha jól emlékszem 1824 és 1836 körül. De oly nyomasztó nem volt, mint jelenleg. Akkor egy pár csizma 5 váltó frt, egy pár bocskor, (mely lábbelit használja az erdélyi nép többsége) egy ezüst buszas, egy holnap ebéd vacsora négy tál étellel városainkban 10—12 váltó forint volt. Most mindez több ezüstben vagyis osztrák értékekben, mint akkor váltóban vala. Idejárt a nagy adó, melyet akkor a nemesség nem fizetett; a köznép is, mint tudjuk, oly sokkal többet fizet most. A gazda pedig, a miből ezeket beszerzi, oly olcsón adja el, mint akkor.

A gazdasági természetűek olcsósága nem általános, ha oly cikkek ára, melyekre a gazdának költeni kell, azokkal aránylag olcsó. De a nyugot-európai pénzviszonyok és sok más okok felcsigázták árukat a műipari- és gyárikereszményeknek. A városiak közt elterjedt fényűzés, mely csakis a kis fökéből nagy haszonnak kicsigázásával üthető, ugy a hivataloknak a múlt időkben a városokbani felhalmozása, mindazt a mi városainkban készítették, dolgoztatták, le a szállásbérékig, roppantul megrágitotta; a városiak kezébe begyűlt pénz nem foly gazdasági természetűekért a pénz befizető gazdák kezébe vissza, hanem a lábrakapott fényűzés miatt, passiv kereskedésünk következtében, legnagyobb része nyugatra vándorol. Fogy a pénz szűnetlen. A gazdának legjobb természetűei eladatlan hevernek, a közönséges fogyasztásra valók potom áron kelnek el; ezekből költségeit hordozni képtelen; esik az uzsorások kezébe; szegényedik napról napra, és növekedik Erdélyben a penztelenség.

Imé ismét a mult aratás előtti példa ennek bizonyítására. Erdély köznépeinek nagy része alig volt képes annyi gabonát bevásárolni, hogy napjában kétszer egyék; mégis egy 16 kupás véka törökibúza, köznépiünk ezen főbb élelmi cikke, egy osztrák forintig szállott volt alá; melyhez közelítő áron ké jelenleg is Magyarországon a jó törökibúza-termés után.

Kapcsolata gazdaságunknak Európa nyugoti kézmű- és gyáriparával oly vasut által, mely Erdély legnagyobb részére árasza a jótékonyaságot, és gazdaságunknak évdíjakkal letörlesztendő olcsó pénztörék által oly fokra emelése, hogy ezen kapcsolatban a föld területe és minőségéhez képesti tényezőként megállhasson: a többi közt oly nélkülözhetetlen két feltétele Erdély anyagi fenállásának, hogy ezek nélkül tönkre van jutva.

Ö felsége uralkodása alatt igen sok történt az anyagi jólét előmozdítására. Magyarország vasuti hálózata, a Pest-Szolnok közti kis vonalt kivéve, mindez idő alatt jött létre. Tudjuk az akadályokat, melyekkel a magyarországi földhitelintézet alapítói találkozottak; úgy azt is, hogy mindazokat csak is az uralkodó atyai akarata és kegyelme hátrintotta el. Az adó nagy, bármely lehető kifejlése után az alkotmányos kérdéseknek annyira apadni, mint 1848 előtt vala, soha sem fog. Méltán hiszszük, hogy ha ö Felsége előtt felfejtetik Erdély gazdaságának oly silány jövedelmezése, minő 1848 előtt alig vala, az ennek következtében előttünk álló inség s bekövetkezendő adótehetetlenségünk: ugyanazon szilárd jótékony akarattal találkoznánk az Erdélyre kiterjesztendő földhitelintézet ügye, mint Magyarország részéről.

Ki kételkedhetnék ebben, miután ö Felségének

a magyar földhitelintézet küldöttségéhez intézett válaszáat olvasta: „Örömmel engedélyeztem a magyar földhitelintézetet, miután az ország oly hön vágyott, s mitől önként az ország anyagi érdekeinek felvirulását remélik. En ezt szintén kívánom.”

Járuljunk erdélyiekül hasonló bizalommal ö Felségéhez.

Egyesüljünk e kérdésben mindnyájan; ne vegyítsünk hozzá semmi politikai kérdést, mely felett viszonghatnánk, és a mely az ügyet hátráltatná. Vegyünk példát magyarországi nagyjainktól; ott 1844-ben a földhitelintézet országgyűlésen tárgyalatott, az 1848-ki 14-dik törvénycikk annak felállítását a magyar ministeriumra bízta, mely alapszabályait, törvényhozási megvizsgálás és helybehagyás végett a legközelebbi országgyűlés első évi ülésének mutassa be. De így létre nem jöhetett. A gazdasági egyet 1859-ben ismét fölkarolta az ügyet. A törvényhozás utjáról a társadalmi erők és kérelmezés mezejére vitetett át, s most 1862-ben provisorium idejében a felség engedélyével fogva jöendő létre.

Nálunk szintugy azok, kik ezt fölkarolják, ne véljék, hogy a magyarországi egyesülés akár erősülne, akár lazabbá tétetné az által, ha a magyarhoni földhitelintézet kölcsönei Erdélyre is kiterjeszthetnek, vagy megtagadtatnak. Senki még Angolhon polgárává nem vált azért, hogy az angol banktól vagy angol pénztörzsekről kölcsön kapott. Viszont azon angol sem szünt meg angol lenni, a kitől a bank a kölcsönt megtagadta. Ha a magyarországi földhitelintézet elfogadand erdélyi hypothékát: azért a magyarországi kormány ezen hypothékát még nem igazgathatja. Viszont, ha egy erdélyi földbirtokosnak sem ad kölcsön, mégis meglesz az unio, mihielyt a felség úgy akarja, s az 1848-diki törvényt életbe lépteti. De azon földbirtokosok anyagi kárait, talán uzsorás követelések miatt minden vagyonaik elkobzását, kiket különben a hitelintézet kölcsöne megmentett volna, maga az életbeléptetendő unio sem teheti meg nem történtekké.

Ismételjük: semmi politikai kérdést ne vegyítsünk a hitelintézet ügyébe, hanem igyekezzünk jótékonyaságát egész Erdély minden részére és bármely nemzetiséghez tartozó földbirtokosaira minél előbb kiterjeszteni. Még soha egy pénzügyi tekintély sem állította, hogy egy országnak társadalmi erőkn csak is egy kölcsönző intézete lehet. Bármínél több lehetne Magyarországnak is, mert annál több töké jöne forgalomba, és kamataik annál alább szállának. Ellenben, hogy ugyanazon kölcsönintézet több országokra is kiterjesztheti kölcsöneit, hogy csupán oly kölcsönök által azok egygyé nem lesznek, ezt majd minden nagyobb kölcsönbankok példái igazolják. Nem véljük tehát, hogy az unio legnagyobb ellenségei is elleneznék a magyarhoni hitelintézet kölcsöneinek Erdélyre kiterjesztését. Tehetik ezt csupán oly pénztörzsek, kik nagy tökéket egy külön erdélyi hitelintézetbe fektetni, hasznosítani kívánják, a kik tehát féltének a magyarországnak reánk kiterjesztésével a jövedelemhajtó terzenumot magok alól kisiklani. Vajha volnának ily törzsek minél többen, s minél nagyobb tökéikkel! de ezekről nincs mit tartanunk, mert nincsenek; következésképp erdélyi külön földhitelintézet részünkre nem is lehet. És ha a magyarországnak kölcsöneitől is elzárattunk, ötven év alatt nem csupán nagyobb, de kisebb földbirtokosainkat is, kik kezdenek szintugy az uzsorások kezébe kerülni, felváltják a földbirtokban oly új birtokosok, kik gyakran a legaljasabb nyereszkekkel teszik magukévá. Kiket semmi mult, semmi családi, történelmi emlék, semmi az elődöktől örökölt pietas, vagy kötelességérzet a házához s annak felségnek uralkodó házához nem köt, hanem polgároknak tekintik magukat csak is addig, s azért, míg és minthogy a jól roszul összevásárolt föld elég jövedelmet hoz; mely ha megszűnik, tovább adnak rajta, s legkisebb honvágyi szenvedés nélkül odább állanak.

Lehetetlen, hogy a kormány figyeimét elkerülje azon anomalia, mely a magyarhoni földhitelintézet kölcsöneinek Erdélyből kiszorítását által ugyanazon személyekre különböző birtokaik tekintetében

be fog következni. Számos családok vannak nem csupán főbb aristocratiánk köréből, melyek birtokainak egy része Magyarországon, más része Erdélyben van; mi különösen a szilágysági megyéknek Magyarországhoz csatolatása után az ottani birtokosokra nézve áll. Az ilyek a Magyarország határain belül eső jószágaira vehetnének kölcsön; az erdélyiekre éppen semmit sem. A magyarországi birtokokra nézve tehát minden kellék megvolna a végre, hogy azok jobb sorsra emeltesse; az erdélyi birtokok mindentől megfosztva. És midőn bármely birtoknak becsét nagyon emeli, ha hypothékát elfogadtatik, minélfogva oly összegben alól, a mennyit reá a földhitelintézet kölcsön ad, senki meg sem veheti: önként kiszámítható, mily hatással nyomná le ezen körülmény minden erdélyi birtok becsét, mint a melyre a hitelintézet kölcsön ki nem terjedhet. Az uzsoráság pedig, mely Magyarországon terzenumát ez uttal a földbirtokos ellenében teljesen elveszti, hogyan igyekeznék felhasználni ezen körülményt az erdélyi birtok ellenében. Bizonyosan bármely kölcsönöt oly birtokos ellen, kinek Erdélyben és Magyarországon is van birtoka, inkább az erdélyi birtok olcsó ároni elsajátítása végett fogja irányozni. Ellenben azon pénztörzseknek, melyek tulajdonosai mérsékelt haszonvételre czéloznak, a magyarországi intézet hitellevelei a kamatoztatás biztos módját nyújtják; mert a kibocsátandó hitelleveleket bármely ország töképénzése szabadon megvásárolhatja; azon pénztörzsekről tehát, a kik nem uzsorások, Erdély teljesen meg lesz fosztva.

Bevégzem ezennel a földhitelintézetről cikkeit. Életkérdése ez Erdélynek; fontolják meg hazánkiai, és tegyék meg egyetértve a legsikeresebb lépéseket, hogy minél előbb árasza reánk áldásait.

Ajánlat a vasutra.

Tordamegye, Görgény-szentimrei járás: Adorján 2 frt, Alsó-Köher 6 ft, Alsó-Oroszi 2 frt, Felső-Köher 3 ft, Felső-Oroszi 5 ft, Görgény Sz.-Imre 20 ft, Görgény Hodák 10 ft, Libánfalva 4 ft 20 kr., Görgény Sóakna 21 ft, Görgény Sz.-Márton 9 ft 60 kr., Görgény Oroszfalu 10 ft 10 kr., Káva 6 ft 55 kr., Kakucs 9 ft 80 kr., Kincses 4 ft 10 kr., Magyar Bölkény 10 ft, Görgény Orsova 5 ft, Román Bölkény 10 ft, Szentmihálytelke 5 ft 55 kr., Soropháza 6 ft 25 kr., összesen: 150 frt 15 kr. oszt. ért. Gyéres Mezővárosa 100 gyalog- és 40 szekérnapszám, Szász-Régen városa 500 frt oszt. ért.

Az erdélyi muzeumegylet.

November 24- és 25-én tartandó közgyűlésnek tárgyszorozata: 1. elnöki megnyitó beszéd; 2. titkári jelentés az egyet gazdasági ügyei és tudományos működése folyamáról és állásáról; pénztárnoki jelentés a pénztár állásáról és a választmányilag megvizsgált pénztárszámadás előterjesztése. 4. Igazgatói jelentés a gyűjtemények állapotáról általán és a természeti tár állapotáról külön. 5. Könyvtárnoki jelentés a könyvtár állapotáról; 6. Két bizottság kinevezése a jegyzőkönyv, levéltár és a pénztár megvizsgálására; 7. A választmányi legregibb 4 tag helyébe 3 évre és az időközben kilépett 2 tag helyébe 2 évre új tagok választására szavazatszedő bizottságok kinevezése és szavaztatása. 8. A választmány előterjesztéseinek és indítványainak megvitatása és irántok határozás; 9. Az 1863-i előleges költségvetés megállítása. 10. Egyesek indítványai. 11. Bizottság kinevezése a közgyűlési jegyzőkönyvhitelítésére. 12. A levéltár és pénztár vizsgálo bizottságok jelentései. 13. A választott választmányi új tagok nevei kihirdetése. 14. Tudományos felolvasás, és a Haynald díj odaítélése.

Az e sorozatban foglalt tárgyak felosztását a gyűlés két napjára, a körülményekhez képest, a közgyűlés fogja alkalmilag elhatározni.

A gyűlés helyisége a városi táncsterem, kezdete mindennap reggel 9 órakor.

Az egyesek indítványai, a tavalyi közgyűlés ebbéli határozata értelmében, a gyűlés megnyitása előtt az elnöknek bejelentendők, hogy a napi rendben sort adhasson nekik.

A tudományos ülés 24-én lesz délután 5 órától 7-ig a tanácsbáz nagy terében. A kik olvasni vagy előadást tartani kívánnak, az alapszabály 46. §. értelmében ebbeli szándékukat és a tárgyat előre kötelesek az elnöknek bejelenteni.

A vidéki tagok kedviért az egyetli gyűjtemények november 20-tól kezdve minden nap reggel 9 órától 12-ig, délután 3-tól 5-ig nyitva lesznek, éppen ugy a gyűlés napjain reggel 8 órától a gyűlés megnyitásáig.

Az igazgató választmány 1862 november 6-án tartott üléséből
Finaly Henrich,
egyl. titkár.

Erdélyi gazdasági egyesület.

Közlés november 4-én Tisza László elnöksége alatt. Tárgyai:

I. Elnöki megnyitó beszéd, a mint következik.

Tisztelt közgyűlés!

Működésünket ezenestől megnyitom, valóban nem tudom szerencsére, vagy szerencsétlenségnek nevezem-e ezt magamra nézve? mert ha őszintén örülök is az egyesület tagjait itt szép számmal egybegyűltve tisztelhetni, ezen örömmel nem kisebb a felelősségem, hogy valahányszor még alkalmam volt elnökként szólni a tisztelt gyűléshez, soha még háborítlan baladás- s obajta várt eredményekről jelentést tenni a szerencse nekem nem jutott.

Közös anyánk, a termő anyai föld megadta a rossz időjárás dacára, habár sok helyt hiányosan is, a szorgalmas gazda fáradságának gyümölcsét, s hazánk népe tavalyhoz képest, ha a rá nehezedett terhek súlya alatt jólétnek nem örövendhet is, nyugodtabban várja a jövő aratást, mint azt a múlt tavaszon teheté, különben e felelősséget megnyitva aggodalommal változtatja a példátlan őszi szárazságot.

Hogy a rossz időjárás mennyire batott akadályozólag az egyesület ügyére, a választmány munkálkodására, mik a csekély eredmények e félévben, mik lehetnek reményeink a jövőre? ezt fejtegetni nem lehet feladatunk, kitűnend ez a tükör a jelentésből; remélem azonban, megbocsát a tisztelt közgyűlés, ha ezuttal fölemlitem azon szellemi akadályok legnagyobbikait, melyek az egyesület választmányát működésében, az egyesület haladásában gátolják, s habár szomorító, de hű képét adom egyesületünk állásának; a honfiai főtevések, mondhatnám, bűnök egyik legveszedelmesebbikének tartva az önmagukat. E fő akadályt én a részvétlenségben vélem találni. Részvétlenség van először benn magában az egyesületben, mely oka sokszor hiányos, alig néhány tag jelenlétében tartott gyűléseinknek, melyek éppen e miatt nem bírják határozataikban eltalálni mindig a közöbajtást; oka a szinte semmi eredményt felmutatni nem képes szakosztályok tételességének, s az egyesület vállalatok lassu haladásának, az azokat buzgón előmozdítani kész egyesületi tagok száma összesen csak kicsiny lévén. E bel részvétlenség kifolyása a rostandiának folytonos apadás helyetti szaporodása, s az, hogy több ezer forintból, mely évek előtt megígértett s aláíratott, minden igyekezet mellett sem bír a választmány maig is kötelezet, annyival kevésbé kamatot nyerni. Ha ez így fog menni, rövid időn a választmány eddigi, még sokban igen hiányos s nagyon szűkös módjait működését is kénytelen lesz felfüggeszteni.

Ha ez, az eddigi irány folytatásának útját állja teljes lehetlenné teszi a további terjeszkedést, a működésnek a nyilvánuló ohajtás szerinti tovább fejtesét. A küllérszélenségek egyesületünk ügyei s annak vállalatok iránt, mely ugy látszik naponta növekedőben van; mely fájdalmas nyilatkozatom igazolására elég arra utalnom egyfelől, hogy az utolsó gyűlés óta új részvényes tag összesen kettő állt be az egyesületbe, s a kiállításokra, melyeken még a szenvedélyes és összartott pomologus sereg tekintélyes s meglehetősen szép gyűjteményeket mutatott fel, addig alig pár gazdaságunk tartá érdemesnek, gazdai és hazafiai kötelességének, gabona- és takarmányszakmák kiállítását. Sajnos mulasztás, mely ha talán némileg azon tévhitből ered is, hogy a kiállításra csak ritkaság küldhető, — holott a cél éppen az ország rendes terményeinek felállítását, — tárlatunkat főnák színben tünteti fel a figyelmes vizsgáló előtt.

Gazdasági tárlatban födolognak kell lenni a gazdasági terményeknek s csak is mellékesen, mintegy ékítésként jelenhet meg a hasznos mellett a gyönyörűség; az éltető buza mellett az incsiklandoztató gyümölcs.

Hogy gazdasági tárlatainkon, melyek a kiállított néhány gazdasági cikk értékesége dacára is inkább kertészeti néznek ki, nem így van, mondanom is fölösleges. Intán azonban a választmány ebben is jó példával ment

elő, kiállítván a köztelkén tett kísérleti vetések összes eredményét, ennek oka sem az egyesület irányában, hanem a gazdaságunk, s gyakran éppen azon gazdaságaink részvétlenségének feneklik, kikről megvárhattuk volna, hogy tanácsosak és tettel az ügyet mozdítsák elő, mozdítsák elő kiállításainkat, melyeken nevéket hiába keressük; az egyesület irányáról fényes tanúbizonyságot tesznek, az ezt tagadók ellenében, ama szép gabona és takarmány fajok, melyek különböző helyekről az egyesület nyert magról természetbe állítottak ki.

Részvétlenségről szólna, említetlen nem hagyhatom még helybeli lapjaink eljárását, melyek megérik azzal, hogy a titoknoki hivatalos jelentéseket közlik, de az egyesület működését, annak intézetei állását, irányát soha bíráló taglálása alá nem veszik, a közönséget az egyesület küldelmeire, a baladás nehezségeire, a kiküldött bár csekély, de szebb jövőre készkedő eredményekre, vagy a kezelők által netalán elkövetett hibákra mondhatni soha sem figyelmeztetik, az egyesület iránti részvétele nem serkentik, mi pedig nézetem szerint a napi sajtó egyik főkötelessége lenne jelen viszonyaink közt.

Ügyeljük uraim, ezen állapot pangás, betegség, mit balál szokott követni, pedig régen megmondta egy egyesület ügyei feletti beszédében hazánk nagy fia: „hogy minden nyavalyák között legnagyobb nyavalya a halál”, pártoljuk a gyenge egyesületet anyagilag, szellemileg, térítsük a tévedő igaz útra, szorgalmassal résztvevén tanácskozásainban, igyekezzünk ott érvényesíteni nézeteinket; pártoljuk, karoljuk fel melegen a jót, gáncsoljuk, támadjuk meg nyílt esekkel, szóval és írásban a hitünk szerinti rosszat; ha így élelünk öntünk az egyesület ügyeibe, ha jelszavunk lesz: „győzzön a mi jobb” bizonyosan felvirulnak az intézet, s fényes tényezője leand imádott hazánk jólétének, a mire hatni, főcélja jelen ösztöje, de sérteni lekevéssé sem akaró szavainak is.

Ez mind igaz, mondhatják a tisztelt közgyűlés tagjai, de ennek oka viszonyainkban, az általános lehangoltságban van.

A legnagyobb magyar, tisztelt közgyűlés, hibáért általa sokszor keményen megérett nemzetet, az örök ifju cizmell díszít fel. Az ifjúból pedig meg kell lenni ama ruganyosság, hogy ha egy térről, melyen a hazát szolgálta, lecsorítottak, azonnal mást találjan magának, hol ugyancsak a haza javára fáradozzon, most ez t. i. az egyesület, gazdasági tér, majdnem egyetlen, melyen nem küzdeni a haza javáért, kötelességmunka lenne, a melyen kivívott eredmények pedig könnyíteni fognak annak idején más vívmányokat is.

Minden kornak van Istene, mondja a nagy költő, ne zsongolódjunk ellene, de tegyük híven kötelességeinket; a küzdesnek, ha az még ezáltal van eredménytelen lenne is, meg van ama megbecsülhetetlen haszna, hogy edzi, erősíti a honfit, s a jövő nem találja elpuhult, elszokva minden közjóért áldozatkész szolgálattól. A nemzet azért, hogy működési hatásköre ideiglenesen megszorítottak, nem halt meg, de meghalna akkor, ha felbagya, felede a tért, melyen még küzdeni lehet, bár a legmelyebb nemzeti és hazafi fajdalommal is, de összedugott kézzel várná a szebb jövőt.

A honfi nehéz köteleme kettős: nem tenni soha mit nem kell, mivel következtetésbe jönnék magunkkal, s aláíratásunk jövőnk; tenni fáradságtalanul mit lehet s kell, bármilyen csekély legyen is a küzdes kezdetbeni eredménye; csak ha ezt tesszük, s ha a köz- és magányéletben mindnyájan abba helyezük a következtetést, ha soha szemelől nem tévesztjük ama nagy mottót: „a haza minden előtt”, akkor, s csak akkor mondhatjuk el boldogító önértékelést akár a törvényhozás fényes termében, akár a gazdasági udvar szűk körében, szent hazánk, leróttuk mind, a mivel csak tartozunk, teljesítők kötelességünket.

A gyűlés szép számmal egybesereglett tagjai a lelkesítő beszédet „éljen”-nel fogadták. (Folytatjuk.)

Nagy-Enyed, nov. 8.

Sietek átadni a nemzetnek azon ünnepély megtartását, mely ma az enyedi főiskola teljes kiegészítése végett

a hittani, jogi és történelmi tanok beállításával s ezen tanok tanárainak beállításával végbement. Gróf Mikó Imre önméltósága mint anyaszentegyházunk főgondnoka nyitotta meg az ünnepélyt egy lelkes és íleltet beszéddel, melyben a nagy-enyedi főiskola történelmét Bethlen Gábor halhatatlan emlékével fejedelmünk, mint ezen iskola első megalapítója óta a jelen pillanattig oly módon rajzolta, hogy beszédét nemzeti méltóságtól érdekelte egy valószínű s történelmi kincsnek lehet tartani, s melyet nem is részletezek azon okból, mert meg vagyok győződve, hogy az összes hírlap irodalom egész terjedelmében, hová hamarabb siet a nemzettel megismertetni. Beszédét, mely a nagyszámú közönség figyelmét a szó teljes értelmében leigézte, s csak a szemekből ömlő könyvek s a szívek halható dobogása kísért, bevégezvén, szünni nem akaró éljenzés követte. Miután az ifjúság részéről a himnusz harmóniás éneke következett, mit az egész gyűléstet fenállva hallgatott, minek elhangzásával Gard a József újon választott hittanár foglalta el a szószerket, s hosszas beszédében a hittudomány szent és fontos voltát iparkodott előterjeszteni, s magát az egyházi előjárók és ifjúságnak ajánlva lezárt. Ismét harmónia. Most Gyarmati Samu megválasztott jogtanár lépett föl, s kitűnő s mély tanulmányt és átgondoltságot tanúsító beszédében a jogfilozófia és a nemzetjog történelmi megalapítását s kifejtését alapján, a magyar köz- és magánjog előnyeit s azon jogok ismeretének szükségességét oly meggyőző okokkal rajzolta férfias és gyönyörű csengésű előadásában, hogy beszéde győzevével az egész hallgatóság éljenre tört ki s tapsokkal üdvözölte nemcsak a jogtudomány előadásának újból megkezdését az enyedi collegiumban, de azt is, hogy ezen katedrál alapos, a nemzet történelmi jogainak ismerete- és szerelmétől áthatott férfi foglalta el. Gyarmati után a történelmi tanácsokra megválasztott új tanár Szathmári Károly, nemzetünk ismert regényírója tartotta székközlő beszédét. Ezen beszéd a szó teljes értelmében furott idézett elő. A történet fontosságát s hatását a nemzetéletre fejtegette s feltűntette azon dicsők emlékeit, kik nemzetünk dicsőségét megalapították, s hogy ezen dicsők nemcsak vértel szerették s tartották fen a hazát ezred éven át, de a közlebbi időkben méltóságtól öltöztetve s a nemzetiségétől fogva is újból meghódította a magyar nemzet a hazát s ez a föld teljes joggal és igazsággal csak is az ő nevével kell hogy nevezessék. A nyers erő és a fringes consummere nati levén: azé a haza, a kinél a birtok és értelmi többség áll. Erdély történelmi helyeit s nagy férfait a Hunyadiakat, Keményeket, Bethleneket, Mikókat stb. lelkes és elragadó rajzokban torjesztette elő, s beszéde folytatásán több ízben éljenekkel és tapsokkal szakítottatott félbe. Ezt a remek és lelkes beszédet a közönség, óhajto, hogy mentől előbb olvassa a hírlapok tárczáiban. A három tanár befejezése után a tanácsok részéről tanár Kasza és az ifjúság részéről Sándor Domokos üdvözölte az új tanárokat. Az ünnepély délutáni 1 órára végeződött gróf Mikó önmaga berekesztő beszédével. Déltűn 3 órakor gróf Mikónál nagy köz eből, melyre az iskolai tanárok- és gondnokokon kívül a helyi, vidéki és hazai idegyűlt számos értelmiség a gróf által bízottal meghívott. Most megyek az ebédre. Miről azonnal írni fogok. Zömér.

Árkos, nov. 3. 1862.

Közelebből említettem vala azon marhadögvészét, mely itt Háromszéken Uzon helységben kitélt előző mintegy 3 héttel; akkor áldozatul esett marhák száma volt 6. Ma pedig, a mint értesülünk, a 140 szám körül, sőt tán azon is felül van. Nagy szerencsétlenségre a helység népe az egészségeseket a betegekkel elkülönítve legelőre bajtatván, azon bántul el, hogy a legelőzés alatt több marhákra a kórvész előtűnven már azoktól az észrevételre a többiekre is el volt ragadva.

De ennyi nem volt elég; mert f. b. 1-jén déltűn azon Uzon helység déli alsó részében, a Feketeügy folyó felől

— Szeretsz lovagolni? kérde Izidora Elizától, a mint a férfiak felé haladtak.

— Gábornak nagy öröme tett abban, hogy nekem egy hátú lovat szerezzem, melyet „barna Fiora”-nak nevezett a vén Kardos, s oly nagy gondnal kitanított, hogy egy szóra letérde s a legkényelmesebben vesz fel hátára. Szép kis állat. Azóta gyakran lovagolunk. Tekintünk meg Izidorám! Tudom, hogy te is szoktál lovagolni. Mondá Gábor, hogy szép hátú lova van.

— Így telik falun az idő kedvesem, szölt Izidora. Mialatt a férfiakhoz érve kérék a hölgyek Gábort, hogy barna Fiorát vezettesse elé.

A vén Kardos nevelői büszkeséggel hozta elő értelmes barna növendékét s kiálta, Izidora elé vezetre a nemes állatot, „térde barna Fiora.” A lo letérdelt, az eleven Izidora azon percében füge elhatározással a lo hátrára ugrott, mely kedves terhével felállva kapálni kezdte s fület hegyezte. Az eleven hölgy rögtönzése derült öntött el a kis társaságon, mialatt a vén Kardos szintén mosolygva a feket a lo szájába bogozá s „szárát Izidora kezébe adva így szóla:

— Ne féljen nagyságos kisasszonyom, ugy megy ez a lo a mint parancsolják, „körbe barna Fiora”, trapp trapp. A lo ügyet megindult s az udvar körben kezdé kerülni. „Vágtatva Fiora” kiálta Izidora, átvéve a vezényletet a melléte szaladó agg cseléd s „Fiora” azonnal vágtatni kezdte, messze hagyván maga után a vén Kardost. Így érkezett a hölgy vissza a kis társasághoz, hol megállítva lovat, kezdé annak homlokát puha kezével lovagolni. (Folytatjuk.)

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

Gábor előtt nem volt titok Zováthbérzet rettentő titalma, mely miatt annak birtokosa a vidéki nép kitűnő gyűlöletét vonta magára s így a halomvölgyiek felbuzgultságának legkevésbé sem esodálkozott, annyival inkább, mert a vérell áztatott ifju eleven bizonyosságul állott előtte azon tulvitt erőszaknak, melyet a mint látszik ezen durva erdőörök a nép felett gyakorolni megszoktak.

— Ne vádolják Zováthy urat — szölt a néphez — higgyék kegyelmeitek, az urak nem sokat tudnak cselédjeik ily tulvitt buzgalmaról s ily eljárás egy becsület ember sem pártolhat; emeljenek inkább panaszt a birtokos urnál.

— Hajh uram! el volt az már sokszor próbálva. A válasz csak az, hogy Zováthbérzen senkinek sincs semmi keresete s a tulajdonos ur erdőörök gorbomaságáért jót nem állhat; gyűlöli is ezt a dölgyös urat egész nép a vidéken, a ki becsülettel tudott eddig élni velünk. Most pedig ugy ráért a meggazdagodás, hogy a szegény embernek börtét is lenyuztatja.

— Verje meg az Isten őket! zugott a tömeg, s káromkodva tovább haladt.

Gábor szívében e jelenet, s a nép ezen kitűnő gyűlölete Rinald ellen komor gondo-

latokat keltett fel. Ő hozzá szokott Zováthfalván a néppel jó egyetértésben élni. Talán becsületesebb, jobb ott a nép, vagy talán a főb-békné bántalmazásának mindenütt határozó befolyása van a körülöttük élő nép erkölcsére! Azt érezte fiatalunk, hogy Rinald helyzete a nép ez általános gyűlölete közt nagyon könnyen válságossá válhatik; mert a tömeg felhívott bosszúvágya ellen a törvény eszközei nem mindig nyújthatnak teljes biztosítást. Gábor szerette a népet, de egy szerszind tudta, hogy a tömeg mily könnyen ingerelhető, s mily veszélyessé válhatik bármely hatalmas egyén ellenében a körében élő tömeg gyűlölete.

A halomvölgyiek zajos lármájából jól ki vehette, hogy azon összevert fiatal a Zováthbérzezel szomszédos falu legelőjén őrizte marhát, melyek becsaptak az erdő szélébe, s a fiatal pásztor azoknak kitérítése végett szaladott be az erdőbe. Ez csakugyan kevés ok volt arra, hogy az erdőörök oly gorboma bántamóddal ingereljek a nép gyűlöletét. E gorbomaságban vélte Gábor magyarázatát azon mesés híreknek, melyek Zováthbérzéről az egész vidéken keringettek, hová a mese szerint magyarországi emberek járnak titkos éjjelen széthordani a világba az aranyat s ezüstet, melyet Zonda barlangjából halommal ás ki a rejtélyes Spott, ki napokat tölt a rengetegben, s kinek megjelenése óta Zováthy Rinald tündér gyorsasággal kezdett elgazdagodni. Azt is beszélték, hogy pénzt vernek e rengetegben. Csöndes éjjelen gyakran hallottak a kémlelőkötök olyas neszt, mint a kalapácsok kopogása; míg mások azt híresztelték, hogy Ispott Villimány az ürdögökkel ezimbórl, mikor akarja kö-

döt ereszt maga körül, hogy senki se lássa s Zonda barlangjából egy vezet le egyenest a pokolig, honnan elárult lelkekért esereben pénzt hoz Spott a világra, melylyel Rinald s önmagát gazdagítja. A falusi főnökből csodás regéket beszéltek a mesemondók Spottól s Zováthy Rinaldról, mely regék csak tetézték azon borzadalmat és gyűlöletet, melylyel a nép e hatalmas földes ur s esodálatos mindenesé iránt viseltetett. Zováthbérz titlama ezen erdős, havasos helyen annyira szokatlan és tulvitt is volt, hogy még az értelmes emberek gyanuja is felkelt valamely mely titok felett, mely e titalom hátterében Rinald szokatlan elgazdagodásának alapját szolgálhattott.

Ennyit említettünk meg ezuttal a mesés Zováthbérzéről, mely regényünk egy pár jelenetnek színtere lesz.

VII.

Zováthy Rinald hamar beváltá Gábornak adott szavát s a hét nem telt még el, midőn leányával együtt Zováthfalvára látogatást tett.

Zováthy Gerőné szívélyesen fogadta házának egykori közel barátját s rokonát, örömet nyilatkoztatva ki a felett, hogy a régi atyafiságos bizalom között megújuland.

Izidorának néhány perezebe került, hogy Elizzel benső barátságot kössön; csak hamar összejárták a kert, megtekinték Ozdy szikláját s visszakeredtek az udvarra, hol az istálló előtt megpillanták Rinaldot, ki a lovakat nagyon szeretete, a mint ott Gáborral beszélgette s egy esinos angol telivér csikó felett tartott szemlét, melyet előtűnk az öreg Kardos vezetgetett,

véletlen tűz tüvéni ki, az azon napon kezdődött nemere szél fuvása által résztulnyugatra hajtva, akkora erőt és terjedelmet vett, hogy sok gazdának okozott legborzasztóbb, lesújtó károsodást. A kár értékéről, s arról, hogy mi volt, vagy mi nem volt biztosítva, még eddig sem hallottam. A gyaru azt tartja, hogy a gyújtás nem szándékolt, hanem történetesen lett volna; de erről a mit a népajkak rebesgetnek, el kell hallgatnom, nehogy a fölemlítéssel valamely ottani ismeretlen méltatlanul találjon e közlemény sérteni. Elég, hogy a tűzvész miatti nagy rémülés zavarában a nép egyszersmind azon kétszerzett szerencsétlenségnek is ki volt téve, hogy marháit a tűztől féltve, azokat szabadra eresztve, az egészségeknek a betegkelléi érintkezése meggátolhatnának lett.

A Feketelegyőn túl az erdőalji Bikfalva helységben is a multibéli hír szerint hasonló körvénnek áldozatul esett 7 darab marha. De már itt annak harapózását szerencsés tapintattal feltartóztatni sikerült, egy az ottani marhavész körül rendőreleg örködő es. k. katonának. Ez, a mint mondják, ezelőtt országhatárszéli contumax-legény volt, ki az ottani vesztelő-intézetnél hasonló körvézi esetek gyógyítása módját látva, és betanulva, jelenleg Bikfalván azt alkalmazta. Ő egy ottani gazdának 6 beteg ökre közül csak egyet nem tudott megfordítani, mely már a bégyluladás sorvadái stádiumába volt esve; a többi ötöt megmentette, s meg az egész helység minden marháit. Azon gazda őt a s. sz. györgyi katonai állomás tisztségétől az őrizetben felváltatni s gyógyításra szabadon bocsátatni kérte; természetesen ezt a katonai tisztbátóság legkedvezőbb örömmel tette. A gyógyító vitéz e szerint meglátogatta Uozont is, hol hasonlóan már a dögvész teljes elszüntethetéséhez teljes remény van. Utána kell mondanom, hogy az a becsületes ember-szerető vitéz kormányjutalmat érdemel. Még csak az az obajandó, hogy azon derék vitéz, a gyógyszer illő jutalmazás mellett kinyilvánítsa, s ez által becsületes közhasznosságát kihasználja; sőt annyi tudva is van, hogy kátrányt (degett), mésvizet, s tán vitriolt vagy salétromot használt fel.

Folyó hó 24-én valánk szomorú végzettségére, máj. és veserosoradában 60 éves korában elhunyt étfalvi ev. ref. lelkész f. t. Péter Antal urnak, ki a papi képzettségnek, ügyes szóközi előadásnak, emberekkel tappintatos bánásnak, és elmentetel életképességének valószínű mintaképe volt; hátrahagyván az élet terheiben szomorodott öveggyét 8 fiú és 1 leány mind élő gyermekekkel, kik közül csak a leány és 1 fiú vannak az életpályába bevezetve. Temetésén a szép számú nép között a közelebbi nemesség, 23 pap, 12 iskolamester volt jelen; ezekből 3 esperes, 2 e. v. jegyző. A részvét és érdem elismerés: nagyon szembetűnő volt. Az erdőéletetők egy napi renden vannak, hogy a tért körülő erdőközön egy nap egyszerre 9, másnap 12, s meg másnap 18 erdőgés volt megolvasható. Ezt a folytonos nagy szárazság akármely elesett szikrából is elősegíti.

Ösvetéseink félbe szerbe s alig kelnek, ritka helyt közepesen.

A mi nagy ritkaság, a napokban az árkosi batáron 16 tuzok állomásozott, löni belőlük nem sikerült.

A megyebizottmányi gyűlés nem lön megtartva.
Kiss Mihály.

Az erd. muzeum részére f. évi oct. havában beküldött adományok jegyzéke.

I. Könyvek és kéziratok: A bécsi es. kir. tud. akademiától Sitzungsberichte, Archiv és Almanach 11 köt. — A bajor kir. tud. akademiától Sitzungsberichte 1862. 1. 2. 3. füz. — A londoni kir. tudós társaságtól, Philosophical Transactions 1861 és Proceedings 1860—1862. 4. kötet. — A belga kir. tud. akademiától Bulletins 1861 és Annuaire 1862. 3. köt. — Libloy Suller Frigyesről Miles, Siebenbürgischer Würgengel. Hermanstadt 1670. — Zilahy Kis Tamás: Malach doctornak Melach tudós barátjáról való pajtársi szöbeszede h. n. 1659. — Révész Imréről, Dévay Bíró Mátyás életrajza. Pest. 1863. — Szilágyi Sándortól, A Libanus havasi alatt illatozó titkos értelmi róza. Szeged. 1831. — Papi Ilariantól, Tesauri de monumente istorice pentru Romania Tom. I. fase 3. 4. Bucuresci 1862. — Saskú Károlytól, mértani fejtegetések Pest. 1862 és A hajtalék négy-szögítése. Pest. 1862. — Stein Jánostól, Brassai Sámuel földirata Kolozsvár 1862. — és Fekete János Magyar-román nyelvtana. Kolozsvár 1862. Szabó Sámuelről, Kazinci Ferenec eredeti levele 1818-ból.

II. Régiségek: Nagy Miklóstól, Tordán talált 2 darab római márvány szoborfrédék. (2 bacehansó-fej.)

III. Érem: Dr. Nagel Emiltől 1 spanyol tallér. Kolozsvárt, nov. 7. 1862.

Szabó Károly.

könyvtárnok s az érem- és régiség tár ideiglenes őre.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Vasutunk érdekében táviratilag azon örvendetes hír érkezett, hogy egy poroszországi tekintélyes pénztársulat aláírta a vasúti szerződést, mely a nem nagyra szabott kamatbiztosítás kérdésében most ő Felsége előtt áll, s néhány nap alatt e kérdés végkép el lesz döntve.

— A gazdasági-egylet nov. 7-én kiosztott jutalom díjai. A kiállításon bor aránylag kevés volt, de a gyűjtemény jeles borokból állott. A legjobb bor báró Kemény István esombordi 1860-beli traminai bora, e nyerte a borok közt az első jutalmat a Riséri-féle alapítványból 30 forintot. Ezüst érmet nyertek: Puhl Ignác tordai ősz buzája, Gyarmathi Miklós incesi boni tavasz buzája, Keresztes Sándor ősz roza, Tisza László csáni angol tavasz árpa, lengyel fejer zabja, ladi kukuricza, és takarmány magvai; báró Wesselényi Miklós utódok zsiói mosott merinó gypjuval, b. Wesselényi Ferenc hadadi mosatlan gypjuval, báró Kemény István esombordi 1861-beli risling borral, gróf Mikó Imre tasnádi 1848-beli bakatarral, h. Löwenthal Sámuel 1859-beli földvári szinborral, tanár Nagy Ferenc alma- és körtve gyűjteménnyel, Balogh Imre N.-Szalontáról alma-

gyűjteménnyel, b. Bánffy Dániel ősz juhsajtjal. Bronz érmet: Thoroczai Sándor sz.-györgyi ősz buzával, Tisza László ősz buzával, Gamán János kolozsvári ősz buzával, Csulak Dániel kolozsvári ősz buzával, Szász Ádám alavera ősz angol buzával, gr. Bánffy Miklós kopondi tavasz buzával, Elekes Károly vármezei ősz rozsával, idős báró Wesselényi Ferenc csor árpaival, Tisza László fekete lengyel zabbal, Puhl Ignác tordai bangan kukuriczával, Mezei Gergely krakkói lencsével, b. Wesselényi Farkas hadadi luczerna maggal, tanár Nagy Ferenc 1861-beli tordai traminai bora, enyedi fűtanoda 1861. rislingje, b. Wesselényi Miklós utódok 1848-beli ronai borral, b. Bornemisza Ignác néz buzdi veres bora, b. Józiska Lajos 1811-beli branyicskai borral, Zeyk József m.-csaholyi jól kezelt boraiért, Velics Samu tordai 1861-beli risling bora, Anwander Antal gyűjteménye Obrázsáról, Dietrich Sámuel gyűjteménye Meltzer Sámuel gyűjteménye Tordáról, gr. Haller Ferenc gyűjteménye Fejéregyházáról, Nagy Dániel gyűjteménye és szőlőgyűjteménye Kolozsvárról, Magyar és Tamási gyűjteménye Kolozsvárról, Brassai József gyűjteménye Kolozsvárról, dr. Csiki József gyűjteménye Vésárbelyről, Ungar Mihály gyűjteménye Enyedről, Pap József gyűjteménye Kolozsvárról, gr. Mikó Imre sajta Szántóról, Hutter Sámuel lépesmész Kolozsvárról, Gál Miklósné lennel Kövendről, Szentpáli Ignác néz kenderről Pojánról, Puhl Ignác néz burgonyagyűjteménye, Thierry Vilmos selyembűb, különösen selyemtermelés körüli buzgalmaért. Harmadszor mintegy 40 dicsérő oklevél.

— Véndég művészimert ma utolszor lépd fel az igen érdekesen összeállított egyvelegben. Legközelebb a „Londoni arszlánok” című jeles vigjáték kerül itt előbb szinpadra. Cantavelli új tenorista Csötörökön fog föllépni „Luciában” mint Edgardo.

— (o. a.) A helybeli ev. ref. fűtanodában a zenede és dalárda az iskolai évre újra szerveztetett. Mindkettőnek főnöke Szuk György van megválasztva, a zenede tavalyi vezetője; ezenkívül a dalárdának vezetője is van. Ez intézetekbe a szegényebb sorsú fiúk nélkül vételnek föl, sőt még hanggyéjt és hangszert is kapnak. A zenede és dalárda célja az egyházi énekeket, a magyar népdalokat, indulókat, hymnusokat, de leginkább a hauggyismeretet terjeszteti. A zenede- és dalárdának minden évben két próbatétele lesz, melyen munkásságának eredményét fogja bemutatni.

— (o. a.) A helybeli ev. ref. fűtanodát egy szép nagy órával díszítik, a melyet az épület tetejére alkalmaznak oly formán, hogy az óra mind az utcára, mind a tanodába mutatson. Ezen óra a rendes órákon kívül a tíz perczet is esengetni fogja. Bécsben készült.

— A brassai iparkamara, miután költségei fedezésére kormányi segélyt nem nyert, a keblü muliparosok pedig eléggé vannak más adóval terhelve, hogysem a b. Bach korszakának ezen hátramaradt, habár külörben nem czélszerűlten intézvényt gyámolítsák, elhatározta megszűntetni létezését.

— Figyelmeztetés a magyar írók segély-egylete javára rendezett sorsjáték ügyében. Alólírott, mint a magyar írók segély-egylete igazgató bizottmányának segéd elnöke, egyszersmind mint ki a sorsjáték rendezése s végrehajtása felügyeletével bízattam meg, a sorsjegyek elarusításával közreműködő hazafiakat és honleányokat következőkre kérem föl és tesszem figyelmessé: 1) a buzás, a mint az a játéktervben is közvé tétel, folyó hó 29-én okvetlenül és visszavonhatatlanul végre fog hajtatni. Ugyanazért: 2) a sorsjegyekért járandóság és az el nem árusított sorsjegyek beküldésének véghatáridejéül a) a vidékekre f. hó 24-ike; b) a pestiekre nézve pedig ennek 28-dik napja tüzetik ki. Az e napon be nem számolt sorsjegyek az illetők által megtartottaknak tekintetvén, árúk követelésebe tétetik. 3) A nyere-ménytárgyak teljes jegyzéke a kisorsolási okmánnyal együtt és egyszerre tétetik közé a hazai hirlapokban, és küldetik meg azoknak, kik a sorsjegyek elarusításában közremunkálni szívesek voltak. Előbb ez azért nem történhetik, mivel a nyere-ménytárgyak folytonosan érkeznek s ez alkalmasint tartani fog a buzás határnapjait. Különben mint eddig, ugy ezután is az érkezett nyere-ménytárgyak jegyzéke részletenkint köztdomásra fog hozatni. E napig a beküldött és bejelentett beces nyere-ménytárgyak száma megközelíti a 300 darabot. Minden, a sorsjegyekre vonatkozó tudakozódás, pénz, sorsjegy, nyere-ménytárgy-küldemények Szathmáry Lajos megbízott pénztárnokunkhoz (ülőit út közelek) intézendők. Kelt Pesten, nov. 1. 1862.

B. Eötvös József.

— A „Donauzeitung” legújabb vezércikkén feltűnő közlekedéssel lehet észrevenni. A cikk írja előrebocsátja, hogy mindenekelőtt minél sürbb fátvált kell a multva vetni mindkét részről; de — hogy a megbocsátás és feledés lehetővé legyen — a tényeket is mindkét részről, habár csak hallgatagul is, számba kell venni. Aztán azt mondja, hogy ő csak közönségséget kíván. Ők — ugymond — a magyarok kiindulási pontjaul elfogadják az 1848-i törvényeket, mint alkotmányuk vég stádiumát; de azon föltét mellett fogadják el, hogy belőlük mindaz távolítsassék el, a mi „a monarchia fenállásával, s így a közönsös együttléttel össze nem egyeztetethető.” Ezért azt kívánja a „Donauzeitung”, hogy a magyarok is engedjék meg kiindulási pontul a lajtantuliaknak az ő egyedüli törvényes alapjokat: a februári alkotmányt. „Ha — ugymond a „Donauzeitung” — össze akarunk találkozni, egyik fél se tekintse saját kiindulási pontját változhatlan végeznél; de egyik se lépjen le alapjáról elvileg, különben a föld elveszne lába alól. „Mi — folytatja — nem a februári alkotmány szavait, hanem a benne foglalt elveket képviseljük; ez elvek pedig azonosak azon elvekkel, melyek az 1848-diki törvényekben vannak — habár még készületlenül és homályosan — kimondva. Tisztázunk hát ez elveket!” A cikk vége az, hogy minden egybeállított (e három szót a „Donau Ztg.” szőrt betűvel adja) az 1848-iki törvények revisioja szükséges, tehát oly országgyűlés, melytől e revisio várható: „Oly országgyűlés” — ugymond — melynek tagjai erkölcsi bátorsággal birjanak — saját honfitarsaik irányában is.” A cikk tetemes része azt is igyekszik kimutatni, hogy az „esetenkénti” érintkezésnek nem lehet be-

lye, azt szabályozni s állandósítani kell. Tehát — Reichsrath vagy afféle.

— A „S. H.” bécsi levelezője szintén azon figyelemre érdemes hírt írja, hogy az osztrák centralista tábor egyik avatott küldője vagy tán csak önkényese, a közelebbi apokban, Magyarországon fővárosában, s különböző körökben a helyzet földéítésével sokat fáradozott. Egyéb-iránt e lev. a bécsi centralisták megoldási törekvéseire nagyon kecsesgető reményeket nem igen köt.

— Az államminister urnál nov. 6-án tartott értekezleten a Reichsrath alsóházának 65 tagja volt jelen, ezek között a pénzügyi klub szővivői: Giskra, Herbst, Taschek stb. Az államminister ur, beszédjében azon rövid időszakra utalt, a meddig még az ülésszak tarthat, mivel ő Felsége a tartományi gyűléseket dec. 10-re csakugyan összehívja.

— A „Ll.” bécsi levelezője nov. 5-diki tudósításában, több felmerülő hírből fontos események közlekedtét gyanítja. Egy ilyen birként fölemlíti, hogy az államminister bizalmas egyénei Pesten csatlakozási pontok feltalálásán fáradoznak. Ugy szintén fölemlít, hogy több közigazgatási hivatalnokok intét kaptak volna közelebbi ériutkezésre a jelen magyar kormányval. Annyi bizonyos — ugymond a levelező — hogy a magyar ügyeket illetőleg folyvást élénk pezsgés van, s az eddigi pangás jó hosszú időre meg van törve, föltevén, hogy ismét valami akadályozó visszahatas nem vág közbe. — E hírekhez sorandó még a Reichsrath ülésszakának f. hó 25-én történendő bezárása.

— A „Frdttt”-ban olvassuk, hogy közel a stajer határokhoz a mult héten egy magyar falusi lelkészt látogatott meg négy rabló, s óráját, puskáját s kevés pénzt elszedték; azután ételt italt kértek, s evés közben a lelkész pénzviszonyairól beszélgettek, melyeket a rablók elég kedvezőknek gyanítottak. De midőn a lelkésznek az ellenkezőről sikerült őket meggyőzni, az elrabolt tárgyakat mind visszaadták, ily csekélységekkel — ugymond — nem szoktak bibelődni, s odább álltak.

— Laufer és Stolp kiadványakép megjelentek éppen most: 1) Id. Dumas „Rogens leánya” című szép regénye fordításának első s második kötete ára 1 ft 40 kr. 2) Poo Edgard válogatott novellái ára 1 ft 30 kr. 3) Sardon „Fekete Gyöngy” című regénye 1 ft. 4) „A vérpad titkai” első füzeté ára 30 kr. 5) Szalai Lászlótól „Zur Ungarisch-Kroatischen Frage” ára 80 kr.

— NYILTPOSTA. D. E. urnak Déésre. Miután ezen tárgyban a felelés és visszafelérés megtörtént, a további vitának csak a „NYILTTER”-ben lehet helye. Az e téreni közlés pedig sora után 20 kr előleges beküldése mellett történhetik. Az ő visszafelélése 55 sornyira meg.

POLITIKAI HIREK.

ANGOLORSZÁG. London, nov. 7. A „Morn. Post” nov. 5-i számában ezt írja: Nem mondhatjuk, valjon esz-kölölhetők lesznek-e oly egyezmények, melyek a nagyhatalmasságokat reábirják, hogy az 1832-ki szerződést megsemmisítsék; de a nélkül is Leuchtenberg hg. jelöltése épp oly kevésé lehetséges, mint egy angol hercege. A flandriai gróf jelöltése ily ellenvetéseknek nem volna kitéve. A biztosító hatalmasságokat e kérdésben azon óhajtas egyesíti, hogy Görögország jóllétének érdekében működjenek s felté-kénység által meg ne hasonljanak.

Ugyanazon lapnak mai száma szerint Görögország ideiglenes kormánya biztosította a védhatalmakat, hogy a szomszéd államok erőszakos megtámadása nem áll politikai programjában.

A kormány egy körjegyzéket intézett Angolország diplomatiai ügynökeihez a görög kérdésben. A jegyzéknek két főpontja van: az egyik kimondja a non interventio elvét; a másik némi kikötést tesz ezen elv alkalmazását illetőleg, a mennyiben az 1832. febr. 3-ki londoni jegyzőkönyv szabványát fenn kívánja tartani. E jegyzőkönyv szerint a görög koronát nem lehet oly herceg fejére tenni, a ki a három védhatalom közül valamelyik családjához tartozik.

FRANCZIAORSZÁG. Páris, november 6. A tegnapi „France” írja: „Droun de Lhuys nagy rokonszenvét fejezi ki Olaszország iránt az olasz sürgönyben; de kijelenti hogy a római kérdés soha sem vétetett diplomatailag tekintetbe ugy, a mint az Durando által felállított, s így alkudozások tárgyává sem tétethetett. Az olasz királyság elismerése Franciaország gondoskodását tanusította; de távolról sem zárta magába más igények iránti jóváhagyását, s a legfor-maszerintbb kikötéseket tette. Franciaország közreműködést vár Turinból, a pápa és Olaszország közti kibékülés létrehozására; sőt Olaszországnak érdekében állna a kezdeményezés megragadása.”

Az „O. D. P.”-nak irják: Koránt sem oly nyugodtak itt mint látszani kívánna, a görög felkelés következményei iránt. Oly sürgönyök érkeztek, melyek a görög tartományokban elharapózott forrongást aggasztónak rajzolják; bizonyosnak állítják, hogy a török határszálen rövid idő múlva puskadurrogások fognak hallatszani.

OLASZORSZÁG. Turin, nov. 4. A „Monarchia nazionale” meghazudtolja, hogy a ministerium a kamrárt föl-oslatni szándékoznék. Csak azon esetben folyamodnék a föl-oslatáshoz, ha az ellenzéki pártok szövetezésének sikerülne mesterkelt többséget létrehozni. A ministerium reméli, hogy ily bonyodalom nem fog keletkezni, ha a parlamentáris töredékek egyesülve maradnak a szélső pártok elleni ellenállásra.

A görög forradalom teljesen háttérbe szorította a római kérdést. Azt hiszik, hogy a hellen mozgalom tovább fog terjedni, s az olasz eszméknek követve javára szolgál. Nápoly- és Palermoban görög ügynökök önkényeseket toboroznak, s ezekből néhány száz már ki is költött a Pyrsban. A „Constitutione”, Ratazzi közlése nem is csinál semmi titkot a kormánynak a görög mozgalom iránt ténál rokonszenvéből. Olasz lapok állítják, hogy az atheni olasz követ Maziani ur gyakran figyelmeztette a királyi párt a veszélyre. Egyszer a királyné gunyosan biztosította köszö-

netéről, de egyúttal biztosította, hogy ő neki hosszabb ideje volt a görög viszonyokat tanulmányozni, s következésképp jobban is ismeri azokat mint a gróf.

A Pó melletti összejövetélről írja a „Discussione“, hogy az olasz vadászok lőttek először az osztrákokra, néhány lövés után személyes tusára került a dolog, melynél az osztrák határőrök egyrésze elfogatott, másrésze pedig futásnak eredt. Egy osztrák sürgöny szerint a piemontai Crevitovino mellett átérték az osztrák határt: „erre összejövetél történt az olasz carabinieri és osztrák határőrök közt; a nyugalom helyreállt.“

SPANYOLORSZÁG. Madrid, nov. 5. Néhány nap előtt egy északamerikai egyesületi hajó, a havannai vizeken, ráltott egy, rabszolgakereskedési gyanút keltett délállami hajóra, a mely spanyol lobogó alatt evezett. Ez esemény következtében ma rendkívüli ministertanács tartott, a mely elhatározta, megbüntetését kívánni azon amerikaiaknak, a ki a spanyol lobogót megsértette. A királyné az amerikai követet fogadta s az ily események fölötti sajnálkozását fejezte ki. A követ erősíté, hogy az amerikai kormány erre Montgomey nem hatalmazta fel.

GÖRÖGORSZÁG. Az ideiglenes kormány következő tartalmu rendeleteket bocsátott ki:

Görögország központi kormánya.

Hellenek! A nemzet ohajtásai, Isten kegyelméből, teljesültek. A nép és hadsereg egyhangúlag elűzték Otto dynastiáját, és ideiglenes kormányt alakítottak, Bulgari, Kanaris és Rufos polgárokból. Athene, oct. 10. (22.) 1862.

Bulgari, elnök.

Rendelet. A haza szenvedései megszűntek. Az ország minden tartománya, s a főváros és hadsereg egyetértése szüntették meg azokat. A görög nemzet határozatátul tehát kijelentjük, hogy Otto királysága megszűnt. Amália királynő vicelirálysága hasonlóképp megszűntetett. Az alkotmányos nemzetgyűlés egybehívásáig ideiglenes kormány vezetendi az ügyeket. A nemzeti gyűlés azonnal egybehívatik, s feladata lesz kormányt és uralkodót választani. Eljen a nem-

zet! — Eljen a haza! Kelt Athenében, 1862. oct havának 10. (22.) napján.

AMERIKA. Uj-York, oct. 25. M. Clellan nem nyomult előre. Bragg Cumberlandkap-on át Tennessee-be behatolt. Rosenkrantz helyettesíté Buell Kentuckyban. Az unionisták állítólag Korinht és Bolivar-t kiűrtették. Nashville az Északról elvágott. Uj-Orleans mellett egy rabszolga-felügyelő megöletett. Hírként hallatszik, hogy egy rabszolga-zenedülés, katonaság segédelmével elnyomott. A déliek Paeridge-nél Arkansasban tűzsergők s hadszereiknek elvesztésével megverettek.

Ujabbak. Bécs, nov. 7. A „Vaterland“ e czim alatt „Nevezetes fordulat“, egy cikket közöl, melyben a „Donau Ztg.“-nak mai különfeléink közt érintett cikkeről ezeket mondja: „Ezikk tökéletes megtagadása amaz engesztelhetlen és nyakas politikának, melyet a „D. Ztg.“ eddig oly gyakran és hajthatlan modernban védett. E cikkek által határozottan szakít a „D. Z.“ a jog-eljárás elméletével s arra az utra lépik, a mely egyedül vezethet célhoz: az egyetértés útjára a történelmi jog és kölcsönös engedmények alapján, a melyeket a kérlelhetlen szükségesség parancsolólag követel.“

— Bécs, nov. 6. A „Tagesbl.“ a Böhmek-nek írják: „Ma reggel, nagyon jól értesült körökben és oly határozottan beszéltek az államminiszter közel bekövetkező visszalépéséről, hogy e hírek szükségessé tennék figyelmet kellett keltenie. Azt mondták: tegnap a magyar ügyet tárgyaló minisztertanácsban komoly szavaltás történt, a minek következtében Schmerling ur határozottan kijelentette lemondását. Másfelől az is hallatszik, hogy Belcredi gróf tegnap két órai kihallgatáson volt őfelségénél, a hol nem egyébről volt szó, mint

a grófnak államminiszterré nevezeteléséről.“ E hírek azonban ismét elnémultak.

— Triest, nov. 7. A mai levantei gőzzel ismét érkeztek menekültek Görögországból.

— Konstantinápoly, nov. 1. A hadsapatokat a görög határszélen 3000 emberrel szaporították; a Pyrausba egy korvetet küldöttek. A görög kaszinóban az Athenébe indított küldöttség választása alkalmával, verekedésre került a dolog. Egy csoport fiatal ember a görög követségi lakba nyomult s szétrombolta a görög királyi pár arcsképeit.

— Athené, nov. 1. A nyugalom többé nem zavartatott meg. Grivas pénzköveteléssel lépett fel, mire a kormány egy minisztert küldött ki, hogy vele alkudozzék.

— Milano, nov. 7. Spezziai levelek szerint Garibaldi a telet Resina nápolyi városban szándékszik töltetni.

— Turin, nov. 8. Legújabb tudósítások szerint Garibaldi elhatározta, hogy átköltözik Pisába.

— London, nov. 8. A „Morn. Herald“ írja: Franciaország javasolta Orosz- és Angolországnak, hogy ajánlják az amerikai harczelekeknek az ellenségeskedés megszüntetését. Oroszország ráállott.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

November 10-én: Nemzeti kölcsön 82.95. 5% Metalliques 71.15. Bank-részvény 794.—. Hitel-részvény 223.30. Váltó Londonra 121.30. Ezüst 121.—. Arany 5.79 1/2.

November 8-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 71.50. Erdélyi 68.25.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

Hirdetmény.

Sz. 948. 1862.

(726) (3-3)

Az ezen intézet egészséges és beteg fegyenczeinek a jövő 1862/3 polgári évbeni élelmezése, valamint az őrségnek járuló kenyér szállítása végett a felséges kir. főkományszéknél folyó évi october 29-én 24632 sz. alatt kelt rendelete következtében **folyó november hó 20-án reggeli 10 órakor** az intézet hivatalos irodájában szóbeli árcsökkenés fog tartatni, melyre a vállalkozni kívánók ezennel meghívattak.

Minden vállalkozni kívánó köteles az árcsökkenés megkezdése előtt 2000 ft. o. ért. kész pénzben vagy megfelelő belföldi állampapírokban az árcsökkenő bizottmány kezébe bánatpénzült letenni, mely meg nem tartóknak az árcsökkenés megkezdése után azonnal visszafog szolgáltatni, megtartó pedig a feltételekben kívánt biztosíték letételéig bent fog maradni.

A fennebbi határidőig 2000 ft. o. é. terhelt írásos ajánlatok is elfogadhatnak, melyekben a kívánt ár mennyiség minden étkekrészletnél betükkel és számbetükkel tisztán és olvashatóan irandók ki, megjegyezvén, hogy netalán előfordult különbség esetében a betükkel irt mennyiség fog érvényesnek tekintetni.

Az ezen vállalkozásra vonatkozó szorosabb feltételek az intézet hivatalos irodájában közvetlen az árcsökkenés megkezdése előtt megtekinthetők.

Az orsz. kir. fegyintézet igazgatósága. Szamosújvárt, november 3-án 1862.

Molnár Ferencz,
várnagy.

NEM HIVATALOS.

Figyelmeztetés.

(730)

(1-2)

Horváth Anna Foszto Zsigmondné és Horváth Ágnes Mózsa Pálné mint néhai Pávai István vég hagyományosai, mindenkit értesítnek, hogy Tordán lakó édes anynyok Pávai Eleonórának — előbb Horváth Elekné sem jelenlegi férje Kovács Ferencnek semmi nemű fekvő birtokot nincs, a menyinyjek volt eladták, nemes Alsó-Fehériben M.-Forró helységben lévő Kendei rész fekvő birtok a vég hagyományozóké lévén, anynyok Pávai Eleonóra csak holtaig terjedő haszon-élvezője lévén, sehol senki semminemű vásárra ne elegetedjék; mert semmit fel nem tudnak. Boos, november 9-én 1862.

Mózsa Pál,
maga és Foszto Zsigmondné nevében

Eladó vendéglő.

(732)

(1-3)

Torda-utcában 11 szám alatt a legújabb felszerelt s minden kellékekkel ellátott vendéglő szabad kézből eladó. Értekezhetni ott helyben.

FIGYELMEZTETÉS.

(731)

(1-1)

Alóltirt tisztelettel figyelmeztetek mindenkit, hogy nőmnek Strasser Linának senki se kölcsönözzen, mivel érette adósságot nem fizetek. Szamosújvárt, november 6-án 1862.

Strasser Lipót.

Hirdetés.

(728)

(2-2)

Alóltirt tisztelettel jelenti a méltóságos uri rendnek és nagyérdemű közönségnek, hogy nála több mint 600 darab oltvány a legnemesebb gyümölcs fajokból — illő áran eladó. — Ezek között 24 féle körtve, 36 féle szilva, 6 féle cseresnye, 8 féle ősi barack, 5 féle Aprico vagy nyári barack, 3 legjobb féle veresszőlő, málna sat. találhatók. — Ezen kívül ajánlja több éven keresztül jöhírben fennállott jóféle vetemény magvak kereskedését. — Lakása külmonostor-utcában 134-ik számú saját házában. Kolozsvárt, november 7-én 1862. Brassai vagy Kronstädter József.

Hirdetmény.

(729)

(2-3)

Egy a gazdasággal végképp felhagyni szándékozó egyénnél találtatnak eladók: 2 csödör erdélyi faj, anyakanczák s csikók, jármás ökrök, fejős és meddő bivalók, egy nyáj egészséges tartani való juh, egy nyáj a legjobb féle serviai mangalicza sertés, gazdasági eszközök, széna, szalma, mindenféle gabona sat. Ezek felől értekezni lehet tks Szarvadi Pál urnál Dézsén.

Gazdatiszti ajánlkozás.

Egy 10 év óta gazdatiszti állomásban szolgált egyén, igen jó bizonyítványokkal ellátva, ajánlkozik **gazda tiszti** szolgálatra. Tudósítást lehet venni, Kolozsvárt, belső farkasutca 59-ik számú háznál. (733) (1-1)

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)